

MUSTAQILLIK YILLARIDA O‘ZBEKISTONDA YENGIL ATLETIKA

To‘lashova Nozima

Qarshi davlat universiteti Tarix fakulteti 3-bosqich talabasi.

Annotatsiya: *Ushbu maqolada ilmiy manbalar va tarixiy dalillarga asoslangan holda, yengil atletikaning O‘zbekistondagi o‘rni va ahamiyati ochib berilgan. O‘zbekistonda yengil atletikachilarning mustaqillikdan keyingi davrlarida erishgan yutuqlari, sportning rivojlanish bosqichlari va dastlabki musobaqalar haqida ma’lumot beriladi. Yengil atletikaning mamlakatimizda ommalashib borishi, shuningdek, o‘zbek sportchilari tomonidan qo‘lga kiritilgan ilk natijalar va ularning xalqaro maydondagi muvaffaqiyatlari tahlil qilinadi.*

Kalit so‘zlar: *Yengil atletika, Osiyo o‘yinlari, yengil atletika yutuqlari, o‘zbek sportchilari, musobaqalar tarixi, olimpiya o‘yinlari, mustaqillik va sport, yengil atletika musobaqalari.*

Asosiy qism

Yengil atletika – sportning eng qadimgi va ommabop turlaridan biri bo‘lib, uning bir nechta yo‘nalishlari mavjud. O‘zbekiston Respublikasi mustaqillikka erishgandan so‘ng Olimpiya, Osiyo o‘yinlari, jahon chempionati va boshqa xalqaro musobaqalarga o‘z terma jamoalari bilan bevosita qatnashish huquqiga ega bo‘ldi. O‘zbekiston yengil atletika federatsiyasi 1992-yil Xalqaro yengil atletika federatsiyasi IAAF ga a‘zo bo‘lib kirdi. 1993-yilda esa Osiyo yengil atletika assotsiasiyasiga qabul qilindi.

O‘zbekiston mustaqillikka erishganidan so‘ng davlatimiz yengil atletikachilari jahon miqyosidagi barcha musobaqalarda faol qatnashib yuqori o‘rinlarni egallashgan.

1991-yil o‘zbek yengil atletikachilari sobiq Ittifoq xalqlari Spartakiadasida 1 ta oltin, 1 ta kumush, 1 ta bronza, medallariga sazovor bo‘lishdi. O‘zbekiston terma jamoasi birinchi marta 1994-yil Xirosima shahridagi (Yaponiya) XII Osiyo o‘yinlarida 11 sportchi bilan ishtirok etib, 3 ta oltin (S.Munkova-balandlikka sakrash, O.Yarigina-nayza uloqtirish, R.G‘aniev- o‘nkurash), 2 ta kumush (V.Parfenov-nayza uloqtirish, O.Veretelnikov- o‘nkurash) va 3 ta bronza (K.Zaytsev-nayza uloqtirish, K.Sarnadskiy-uzunlikka sakrash, V.Popova-disk uloqtirish) medallariga egalik qildi

Keyingi yillarda bo‘lib o‘tgan musobaqalarda ham yurtimiz yengil atletikachilari faol qatnashib, shohsupaning yuqori o‘rinlarini egalladilar va munosib taqdirlandilar.

1999-yil Bangkokda (Tayland) XIII Osiyo o'yinlarida 13 ta atletikachilarimiz ishtirok etib, 2 ta oltin S.Voynov nayza otish, O. Veretelnikov o'ngkurashda, 2 ta kumush A. Abduvaliev bosqon uloqtirishda va 4x100 m estafetada ayollar o'rtasida g'alabaga erishgan. Osiyo o'yinlari va chempionatlarida (1993-2000) o'zbekistonlik sportchilar 7 ta oltin 13 ta kumush va 7 ta bronza medalini qo'lga kiritdilar.

Xalqaro arenalarda yosh yengil atletikachilarimiz 1994-2004-yillar mobaynida yuqori sport natijalariga sazovar bo'lishgan. Ulardan Pavel Andreev, Vitaliy Smirnov, Rifat Ortiqov, Olga Varonina, Rustam Xusnitdinov, Yuliya Piskunova, Andreev Padurov, Nataliya Filatovalar Yurtimiz sharafiga munosib himoya qilgan bo'lsalar, 2002-2012-yillar oralig'ida ular safi kengayib 7 kurash bo'yicha Yuliya Tarasova, uzunlikka sakrashda Artyom Lobochev, Diana Plumaki, Aleksandra Kotlerova, balandlikka sakrashda Svetlana Radzevil, Nadiya Dusanova, o'rta masofalarga yugurishda Irina Zudixina, Ruslan Nasirov, yadro irg'itishdan Vasilina Kozyakskiy, Oksana Kot, Grigoriy Kamulyalar g'olib va sovrindorlar qatoridan joy olishgan.

2006 yil Qatarning Doxa shahrida o'tkazilgan XV Osiyo o'yinlarida vatanimiz yengil atletikachilari 6 m edalni qo'lga kiritdilar. G.Xubbiyeva (100 m) - oltin; A.Andreev (langarcho'pga tayanib sakrash), V. Smirnov (o'ngkurash), A.Juravleva (uch hatlab sakrash), G.Xubbiyeva (200 m) - kumush; Z.Amirova (800 m) - bronza medallariga sazovor bo'lib, umum jamoa hisobida yaxshi o'rinlarni egallashga o'z hissalarini qo'shdilar

Xulosa: Mustaqillik yillarida O'zbekistonda yengil atletika rivojlanishi uchun mustahkam asos yaratildi. Mamlakatda sport sohasiga davlat darajasida katta e'tibor qaratilib, sport majmualari va mashg'ulot bazalari barpo etildi. O'zbekiston yengil atletika federatsiyasi faoliyati takomillashtirilib, sportchilarning tayyorgarlik jarayonlari xalqaro standartlarga moslashtirildi.

Ayniqsa, yosh iste'dodlarni aniqlash va ularni qo'llab-quvvatlashga alohida e'tibor berildi. Maktab va oliy ta'lim muassasalarida sport to'garaklari kengaytirilib, trenerlar malakasi oshirildi. Bu esa yengil atletikaning ommalashishiga va yangi sportchilarning yetishib chiqishiga imkon yaratdi.

Natijada, O'zbekiston sportchilari Osiyo o'yinlari, jahon chempionatlari va Olimpiya o'yinlarida muvaffaqiyatli qatnasha boshladilar. Mustaqillik yillarida Olga Shishigina, Svetlana Radzivil, Doston Yoqubov kabi atletlar xalqaro maydonda yuksak natijalarga erishdi

Xulosa qilib aytganda, mustaqillik yillarida O'zbekistonda yengil atletika rivojlanishi yangi bosqichga ko'tarildi. Davlat tomonidan yaratilgan sharoitlar, sport infratuzilmasining rivojlanishi va yosh avlodga qaratilgan e'tibor tufayli bu

sport turi tobora ommalashib bordi. Kelajakda O‘zbekiston atletlarining yanada yuqori natijalarga erishishi va jahon miqyosida tanilishi kutilmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Utayev Z. Yengil atletika va uni o‘qitish metodikasi. O‘quv qo‘llanma. Samarqand.2022.
2. Qudratov R. Yengil atletika. T.; ” Noshir “. 2012
3. Abdullayev.M, Olimov.M, To‘xtaboyev. T. Yengil atletika va uni o‘qitish metodikasi. Darslik. T.; “Barkamol fayz media“ 2017
4. Niyozov.I. Yengil atletika. T.; O‘quv qo‘llanma.2009
5. Shokirjonova.K. Yengil atletika . O‘quv qo‘llanma. T.; Lider Press.2007

SAMARQAND ME’MORIY OBIDALARI: TARIX VA SAN’AT UYG‘UNLIGI

Olimova Sevara Utkirjon qizi

*Qarshi davlat universiteti tarix fakulteti mamlakatlar va mintaqalar yo‘nalishi
3-kurs talabasi*

Annotatsiya: *Ushbu maqolada Samarqand me’moriy obidalarini, ularning tarixiy rivojlanishi va san’at bilan uyg‘unligi ilmiy nuqtai nazardan tahlil qilinadi. Samarqand Sharq sivilizatsiyasining eng qadimgi markazlaridan biri bo‘lib, uning me’morchiligi turli davrlarning madaniy va san’at yo‘nalishlarini o‘zida mujassam etgan. Ayniqsa, Amir Temur va Temuriylar davrida barpo etilgan me’moriy obidalar o‘zining betakror naqsh va bezaklari bilan ajralib turadi. Maqolada Registon maydoni, Shohi Zinda majmuasi, Bibixonim masjidi, Ulug‘bek madrasasi kabi tarixiy yodgorliklarning me’moriy xususiyatlari va ularning san’at bilan uyg‘unligi o‘rganiladi. Tadqiqot natijalari Samarqand me’morchiligini rivojlantirish va uni kelajak avlodga yetkazish muhimligini ko‘rsatadi.*

Kalit so‘zlar: *Samarqand, me’morchilik, tarixiy yodgorliklar, Registon, Shohi Zinda, Bibixonim masjidi, Temuriylar davri, san’at uyg‘unligi, islom me’morchiligi, naqsh va bezak.*

Samarqand dunyo sivilizatsiyasining eng qadimgi markazlaridan biri bo‘lib, uning me’moriy merosi Sharq san’atining eng yuksak namunalari qatoriga kiradi.